

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการ เรียนรู้ เรื่องบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชน จากวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามในกรุง เทพมหานครและ เขตการศึกษา 1 สรุปผลการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการ เรียนรู้ เรื่องบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชน จากวิชาสังคมศึกษาของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามในกรุง เทพมหานครและ เขตการศึกษา 1 ในคาน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การ เมืองการปกครอง
2. เพื่อ เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการ เรียนรู้ เรื่องบทบาทของตนในการ พัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามในกรุง เทพมหานครกับ เขต การศึกษา 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง 1 ชุด สำหรับ วัดความคิดเห็นเกี่ยวกับการ เรียนรู้ เรื่องบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม โดยแบ่ง เป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบ ตรวจคำตอบ (Check List) และตอบแบบปลายเปิด (Open-ended).

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการ เรียนรู้ เรื่องบทบาทของตนในการ พัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามในคาน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การ เมืองการปกครอง เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องบทบาทของชนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาเป็นแบบปลายเปิด (Open - ended)

2. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

2.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

2.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามในเขตการศึกษา 1 จำนวน 400 คน โดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จาก 5 จังหวัด โดยสุ่มจังหวัดละ 2 โรงเรียน จากนั้นเลือกตัวอย่างประชากรโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน เลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบความแตกต่างโดยทดสอบค่าที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องบทบาทของชนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามในกรุงเทพมหานครและเขตการศึกษา 1 โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งปรากฏในแต่ละด้านดังนี้

1.1 นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของชนในการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของชนในการพัฒนาชุมชนด้านสังคมอยู่ในระดับมาก

1.3 นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของชนในการพัฒนาชุมชนด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก

1.4 นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของชนในการพัฒนาชุมชนด้านกาเมืองการปกครองอยู่ในระดับปานกลาง

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องบทบาทของคนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามในกรุงเทพมหานคร กับเขตการศึกษา 1 โดยส่วนรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามในเขตการศึกษา 1 มีความคิดเห็นว่าได้รับความรู้ เจตคติ และทักษะจากการเรียนรู้เรื่องบทบาทของคนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษามากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามในกรุงเทพมหานคร

3. การเรียนรู้เรื่องบทบาทของคนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษานั้น นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าจะจัดเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาชุมชนมาศึกษาโดยตรง

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องบทบาทของคนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ในกรุงเทพมหานครและเขตการศึกษา 1 โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการเรียนการสอนในปัจจุบันได้มุ่งเน้นให้นักเรียนได้มีบทบาทรับผิดชอบต่อชุมชนและประเทศชาติของคนมากขึ้น ดังที่ระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติว่า "การศึกษาคือกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อมุ่งสร้างเสริมคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคม โดยเน้นให้การศึกษาเป็นไปเพื่อความอยู่รอดปลอดภัย มีความมั่นคง และความผาสุกร่วมกันในสังคมไทย เป็นประการสำคัญ และมุ่งให้ผู้นับถือมีความรับผิดชอบต่อชาติ ต่อท้องถิ่น ต่อครอบครัวและต่อตนเอง"¹ และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดความมุ่งหมายไว้ในข้อ 8 ว่า "เพื่อให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นให้รู้จักบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างสรรคความเจริญให้แกท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย"²

จากการศึกษาในรายละเอียดพบว่า นักเรียนในเขตการศึกษา 1 มีความคิดเห็นว่าได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของคนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษามากกว่านักเรียนในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอิทธิพลของสภาพแวดล้อมระหว่างกรุงเทพมหานครกับเขตการศึกษา 1 ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนในเรื่องเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

¹วสันต์ ธีรานุรักษ์, แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520, หน้า 1.

²กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521, หน้า 2.

เนื่องจากกรุงเทพมหานครได้รับการพัฒนาค่านวัตกรรมเป็นอย่างมาก มีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและของเอกชนที่รับผิดชอบแทนประชาชนในการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ แต่ในเขตการศึกษา 1 เป็นเขตที่หน่วยงานของกรมการพัฒนาชุมชนกำลังดำเนินการพัฒนา การค้นตัวของบุคคลในชุมชนจึงมีมากกว่า นอกจากนั้นยังมีสถาบันในชุมชน เช่น วัด อันเป็นสถาบันที่มีความผูกพันกับประชาชนอย่างใกล้ชิด นักเรียนมีโอกาสได้พบเห็นจากชีวิตประจำวันเสมอ ๆ จึงมีส่วนช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนได้เป็นอย่างดี สิ่งเหล่านี้นับเป็นสิ่งกระตุ้นให้นักเรียนในเขตการศึกษา 1 มีความสนใจในการเรียนรู้เรื่องบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนได้ดีกว่านักเรียนในกรุงเทพมหานคร

2. ผลการวิจัยในแต่ละด้าน ปรากฏดังนี้

2.1 ด้านเศรษฐกิจ ในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาคน เฉพาะด้านการศึกษาหาความรู้ และเผยแพร่ความรู้ด้านเศรษฐกิจให้บุคคลในครอบครัวและในชุมชนทราบ โดยเฉลี่ยรวมนักเรียนมีความคิดเห็นว่า ได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งในจุดประสงค์ของวิชา ส.101, ส.102 ประเทศของเรา ข้อ 9 กล่าวว่า "ให้สามารถชี้ประเด็นปัญหาเศรษฐกิจในชีวิตประจำวัน รวมทั้งสามารถบอกหลักการและแนวทาง เบื้องต้นที่จะนำไปพัฒนาประเทศ"¹ จากจุดประสงค์แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรได้มุ่ง เน้นให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจจนสามารถนำไปประยุกต์ปฏิบัติในชีวิตประจำวันของตนและสังคมได้ แต่จากความคิดเห็นของนักเรียนซึ่งอยู่ในระดับปานกลางแสดงให้เห็นว่า การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในเรื่องดังกล่าวยังไม่บรรลุจุดประสงค์ทั้งนี้อาจมีสาเหตุเนื่องมาจาก เนื้อหาของหลักสูตรกว้าง และครอบคลุมทุกวิชา แต่ครูผู้สอนยังไม่เคยชิน เคยแต่สอนเป็นรายวิชา เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ส่วนด้านเศรษฐกิจอาจจะยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอ จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีความคิดเห็นว่า ได้รับความรู้ด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง

ในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ด้านการผลิตและการบริโภค โดยเฉลี่ยรวมนักเรียนมีความเห็นว่า ได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนอยู่ในระดับปานกลาง เช่น เกี่ยวกับการพัฒนาคนซึ่งในปัจจุบันวิธีดำเนินงานในการพัฒนาชุมชนนั้นยึดหลักการพัฒนาคนและพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปพร้อมกัน² ดังนั้นการได้รับการเรียนรู้ในเรื่องการพัฒนาคนและพัฒนาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนจึงควรได้รับการ

¹กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521, หน้า 74.

²สัญญา สัญญาวิวัฒน์, หลักการพัฒนาชุมชน, หน้า 20.

เรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน เช่นกัน ดังนั้นจากสภาพการเรียนรู้การสอนวิชาสังคมศึกษาที่ยังไม่บรรลุจุดประสงค์ดังกล่าว จึงอาจส่งผลเกี่ยวโยงทำให้นักเรียนได้รับการเรียนรู้ด้านการผลิตและการบริโภคอยู่ในระดับปานกลางไปด้วย แต่ในคำนี้ การใช้ทรัพยากรนั้นโดยเฉลี่ยรวมนักเรียนมีความคิดเห็นว่าได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรมาภรณ์ สมานประธาน¹ ที่พบว่าทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามในเขตการศึกษา 1 ที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรดิน การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี

จากผลรวมค่ามัธยิมเลขคณิตของความคิดเห็นของนักเรียนในค่านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโอกาสที่นักเรียนจะได้มีส่วนในการรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจของครอบครัวนั้นยังมีน้อย เพราะนักเรียนยังอยู่ในวัยเรียน การใช้จ่ายของนักเรียนได้มาจากบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง ดังนั้นจึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนยังไม่ตระหนักถึงเรื่องรายรับ รายจ่ายเท่าที่ควร นอกจากนี้การที่นักเรียนจะได้เข้าไปมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการพัฒนาเศรษฐกิจก็ทำได้น้อย เพราะนักเรียนยังไม่มีประสบการณ์เพียงพอ

จากผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาในค่านเศรษฐกิจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามในกรุงเทพมหานครกับเขตการศึกษา 1 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และมีมัธยิมเลขคณิตของความคิดเห็นของนักเรียนในเขตการศึกษา 1 มีค่าสูงกว่ามัธยิมเลขคณิตของความคิดเห็นของนักเรียนในกรุงเทพมหานครในทุกส่วนของค่านเศรษฐกิจ (ดูตารางที่ 19, 20, 21 ประกอบ) และค่ามัธยิมเลขคณิตของความคิดเห็นของนักเรียนในกรุงเทพมหานครกับเขตการศึกษา 1 ในค่านเศรษฐกิจเท่ากับ 123.03 และ 128.75 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่านักเรียนในเขตการศึกษา 1 มีความคิดเห็นที่ได้รับความรู้ เจตคติ และทักษะจากการเรียนรู้เรื่องบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษา ค่านเศรษฐกิจ มากกว่านักเรียนในกรุงเทพมหานคร สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากฐานะของผู้ปกครองของนักเรียนในเขตการศึกษา 1 มีรายได้น้อยกว่า ผู้ปกครองของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร (ดูตารางที่ 2 ประกอบ) อันอาจส่งผลทำให้นักเรียนต้องคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ในด้านการใช้จ่าย

¹ ปรมาภรณ์ สมานประธาน, "ทัศนคติของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 11 ที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ." หน้า ๑.

การประหยัด การระวางรักษาสิ่งของ เครื่องใช้ ฯลฯ นอกจากนี้ นักเรียนยังอาจมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้ปกครองในการทำงานบ้านหรือช่วยหารายได้ได้บ้าง ดังนั้นชีวิตของนักเรียนในเขตการศึกษา 1 จึงมีโอกาสได้รู้เห็นและระมัดระวังการใช้จ่ายของครอบครัวมากกว่านักเรียนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย¹ ที่พบว่า เยาวชนที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะดี ไม่ต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับการทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพมากนัก มักใช้เวลาในการเที่ยวเตร่ในที่ต่าง ๆ หรือไปพบปะเพื่อนฝูง ส่วนเยาวชนที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะยากจนจะมุ่งสนใจ เรื่องการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ในเขตการศึกษา 1 เป็นจังหวัดที่อยู่รอบกรุงเทพมหานคร การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจปรากฏให้เห็นชัดเจน เพราะกำลังอยู่ในระยะตื่นตัวทั้งทางด้านการผลิตและการบริโภค นับเป็นสิ่งที่ทำให้ให้นักเรียนได้ใกล้ชิดกับการผลิตการบริโภคและการติดต่อค้าขายส่งผลผลิตทางด้านเกษตรเข้าสู่ตลาดในกรุงเทพมหานคร ส่วนในกรุงเทพมหานครนั้น การผลิตและการจำหน่ายนับว่ามีส่วนสัมพันธ์กับนักเรียนน้อย ทั้งนี้เพราะสิ่งเหล่านี้ถือเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการทางการค้า และในเรื่องการจับจ่ายใช้สอยนั้น ผู้ปกครองในกรุงเทพมหานครซึ่งมีฐานะดีกว่าผู้ปกครองในเขตการศึกษา 1 ก็อาจจะให้เงินแก่นักเรียนในจำนวนที่ค่อนข้างมาก จนทำให้นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของค่าของเงิน จึงทำให้นักเรียนในกรุงเทพมหานครไม่เกิดความตระหนักรู้ในการที่จะสนใจในการเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาด้านเศรษฐกิจเท่าที่ควร นอกจากนี้ในกรุงเทพมหานครยังมีสถาบันและหน่วยงานต่าง ๆ รับผิดชอบในการดำเนินการ เรื่องเศรษฐกิจของชุมชนทั้งของรัฐบาลและของเอกชนอยู่มาก ดังนั้นโอกาสที่จะให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนนั้นยังมีโอกาสน้อย ซึ่งต่างจากเขตการศึกษา 1 ที่ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจได้มากกว่า ทั้งนี้เพราะสภาพชุมชนของเขตการศึกษา 1 เป็นชุมชนที่มีความใกล้ชิด มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.2 **ค่านิยม** ในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาคน เฉพาะด้านการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับภาวะการณ์ในสังคมและเผยแพร่ความรู้ให้บุคคลในครอบครัวและชุมชนทราบ โดยเฉลี่ยรวมนักเรียนมีความคิดเห็นว่าได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะ

---

¹กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, "ทัศนคติของเยาวชนในเขตจังหวัดภาคใต้"
วารสารพัฒนาชุมชน 14 (กันยายน 2518) : 52.

การเรียนรู้ในปัจจุบันครูยังคง เน้นให้นักเรียนยึดเนื้อหาวิชาในหนังสือเรียนเป็นหลัก ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ ปรากฏสุวรรณ อคติโต¹ ที่พบว่าการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาครูส่วนใหญ่ยึดเนื้อหาในหนังสือเรียนมากกว่าชาวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน นอกจากนี้ในการเรียนการสอนส่วนใหญ่ครูยังยึดวิธีการสอนแบบบรรยาย โดยยังไม่มีการสนับสนุนให้นักเรียนได้รู้จักวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย แสดงความคิดเห็น จึงเป็นสาเหตุทำให้นักเรียนยังมีความรู้เกี่ยวกับภาวะการณ์ในสังคมและเผยแพร่ความรู้ในระดับปานกลาง ในด้านสุขภาพอนามัย โดยเฉลี่ยรวมนักเรียนมีความคิดเห็นว่าได้เรียนรู้อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความสนใจในการดูแลสุขภาพสุขภาพทั้งของตนเองและบุคคลอื่น ซึ่งโดยปกติแล้วนักเรียนวัยนี้เป็นผู้ที่มีความสนใจดูแลสุขภาพของตนเอง เพราะอยู่ในช่วงที่ร่างกายกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว² การที่นักเรียนเห็นความสำคัญของการดูแลสุขภาพอนามัยนั้นถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะ จะช่วยให้นักเรียนมีกำลังกายและสติปัญญาที่ดี เพื่อที่จะเป็นกำลังสำคัญในอันที่จะช่วยพัฒนาชุมชนของตนให้เจริญก้าวหน้าขึ้นได้ ในด้านมนุษยสัมพันธ์โดยเฉลี่ยรวมนักเรียนมีความคิดเห็นว่าได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนอยู่ในระดับมาก ซึ่งนักเรียนในวัยนี้เป็นวัยที่กำลังต้องการ เป็นสมาชิกของหมู่ และต้องการการยอมรับจากผู้ใหญ่และสังคม³ ดังนั้นการที่นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนในด้านนี้อยู่ในระดับมากจึงนับว่าเป็นสิ่งที่ดีที่จะช่วยให้ตนเองมีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนได้อย่างเป็นสุข

ในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ด้านอนามัย นักเรียนมีความคิดเห็นว่าได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนในทุกเรื่องอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันมีการเผยแพร่ด้านสุขภาพอนามัยผ่านสื่อสารมวลชน เช่น ทางวิทยุ โทรทัศน์ และบทความทางหนังสือพิมพ์

¹ ปรากฏสุวรรณ อคติโต, "ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 92.

² ประดับ เรืองมาลัย, จิตวิทยาวัยรุ่น (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช 2519) หน้า 61.

³ เรืองเดียวกัน, หน้า 62.

ตลอดจนวารสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับทางค่านิยมสุขภาพอนามัยออกมา และนอกจากนี้ยังสัมพันธ์กับการดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและผู้อื่น เพราะการที่นักเรียนคำนึงถึงสุขภาพอนามัยในส่วนบุคคลนั้น เป็นผลทำให้นักเรียนคำนึงถึงอนามัยของชุมชนด้วย ทั้งนี้เพราะหากอนามัยภายในชุมชนไม่ดี เช่น เกิดน้ำเน่า อากาศเสีย ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ก็จะส่งผลเกี่ยวโยงไปถึงสุขภาพอนามัยทั้งส่วนบุคคล ตลอดจนทำให้สภาพแวดล้อมภายในชุมชนของทุกคนไม่ดีไปด้วย ดังนั้นหากนักเรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ด้านอนามัยไปประพฤติปฏิบัติในชุมชนของคนอย่างจริงจังแล้ว ก็เชื่อแน่ว่าในอนาคตชุมชนต่าง ๆ ในประเทศคงจะมีความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้น ค่านิยมสุขภาพอนามัย โดยเฉลี่ยรวมนักเรียนมีความคิดเห็นว่า ได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงว่าปัจจุบันนักเรียนได้เห็นคุณค่าของสาธารณสุขสมัยมากขึ้นกว่าเดิม โดยนักเรียนคิดว่า เป็นหน้าที่ของตนในการดูแลรักษาสาธารณสุขสมัยของส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชฎาพร พิชัยเรีัยร¹ ที่พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นในเรื่องความรับผิดชอบในส่วนที่เป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่จะต้องช่วยกันรักษาสาธารณสุขสมัยอยู่ในระดับที่น่าพอใจ นอกจากนี้ปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ของกรุงเทพมหานคร กลุ่มตำรวจ ทหาร รวมทั้งกลุ่มอาสาสมัครของเอกชน เช่น กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน ก็กำลังรณรงค์ให้ประชาชนใคร่ร่วมมือรวมใจกันรับผิดชอบต่อสาธารณสุขสมัยมากขึ้น เช่น โครงการรักษาความสะอาดของกรุงเทพมหานคร การปลูกและดูแลรักษาต้นไม้ และสวนหย่อมตามริมถนน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ อาจเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับการรักษาสาธารณสุขสมัยมากขึ้น ในด้านความปลอดภัยโดยเฉลี่ยรวมนักเรียนแสดงความคิดเห็นว่า ได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความเข้าใจผิดของนักเรียนที่คิดว่า การระวังรักษาความปลอดภัยถือเป็นหน้าที่ของตำรวจ หรือหน่วยงานของรัฐ เช่น เจ้าหน้าที่ดับเพลิง และอาจคิดว่าภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นเรื่องที่เกินกำลังความรู้ ความสามารถของคนที่ จะช่วยได้ ในด้านปัญหาสังคม โดยเฉลี่ยรวมนักเรียนที่มีความคิดเห็นว่า ได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัญหาของสังคมนั้นมีผลกระทบต่อบุคคลทุกคนในสังคม นักเรียนจึงเกิดการตระหนักว่าตนเป็นหนึ่งที่ต้องร่วมมือแก้ไขปัญหานั้น ซึ่งจากงาน

¹ชฎาพร พิชัยเรีัยร, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 76.

วิจัยของ จาร์ส น้อยแสงศรี¹ พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นว่าควรเพิ่มเติมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสังคมไว้ในวิชาสังคมศึกษาให้มากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนต้องการที่จะเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน การวางแผนครอบครัว โดยเฉลี่ยรวมนักเรียนมีความคิดเห็นว่าได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาในปัจจุบันได้บรรจุ เนื้อหาวิชาการวางแผนครอบครัวให้นักเรียนได้ศึกษาโดยตรง นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์จากสื่อสารมวลชนก็กระทำกันอย่างแพร่หลาย อันมีส่วนช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้เรื่องบทบาทของตนในการวางแผนครอบครัวมากขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้จากงานวิจัยของ สมคิด อิศระวัฒน์² พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสนใจเนื้อหาประชากรศึกษาที่จะนำไปแทรกในวิชาสังคมศึกษาพอสมควร โดยทุกหัวข้อนักเรียนมีความสนใจน้อย แต่ไม่มีเนื้อหาใดที่นักเรียนไม่สนใจ

ผลรวมของคามัชฌิมเลขคณิตของความคิดเห็นของนักเรียนในค่านสังคมอยู่ในระดับมาก เหตุที่เป็นคังนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนการสอนวิชาสังคมในปัจจุบันในบางเรื่องครูได้ให้นักเรียนใช้แหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอนมากขึ้น ดังผลการวิจัยของ วรลักษณ์ รัตติกาลชลากร³ ที่พบว่าครูสังคมศึกษาในกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงใช้วิธีแนะนำหรือพานักเรียนออกไปร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่น การทำบุญ เวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา

¹จาร์ส น้อยแสงศรี, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา " หน้า จ.

²สมคิด อิศระวัฒน์, "การแทรกประชากรศึกษาในหลักสูตรสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 114.

³วรลักษณ์ รัตติกาลชลากร, "การใช้แหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525), หน้า 119.

อยู่ในระดับมากและปานกลาง และมารศรี รัตนกันทา¹ ได้ทำการวิจัยพบว่าครูสังคัมศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนในเรื่องการมีความรับผิดชอบในหน้าที่และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ครูสังคัมศึกษายังมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของตนในการปลูกฝังค่านิยมของชุมชนแก่นักเรียนอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน จากผลการวิจัยดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ครูสังคัมศึกษาควรจะได้มีบทบาทในการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชนด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนให้มากขึ้น เพื่อจะได้นำความรู้ที่เกี่ยวกับชุมชนมาอบรมสั่งสอนนักเรียน ตลอดจนสามารถแนะนำนักเรียนให้เขามีส่วนรวมกิจกรรมในชุมชนได้อย่างถูกต้องตามสภาพที่เป็นจริง ซึ่งถือได้ว่าเป็นวิธีการหนึ่งที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชน ค่านิยมได้มากขึ้น

จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคัมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามในกรุงเทพมหานครกับเขตการศึกษา 1 ในค่านิยมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และมีดัชนีเลขคณิตของความคิดเห็นของนักเรียนในเขตการศึกษา 1 มีค่าสูงกว่ามีดัชนีเลขคณิตของความคิดเห็นของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร ในทุกส่วนของค่านิยม (ดูตารางที่ 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29 ประกอบ) โดยค่ามีดัชนีเลขคณิตของความคิดเห็นของนักเรียนในกรุงเทพมหานครกับเขตการศึกษา 1 ในค่านิยมเท่ากับ 148.88 และ 152.55 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่านักเรียนในเขตการศึกษา 1 มีความคิดเห็นว่าได้รับความรู้ เจตคติ และทักษะจากการเรียนรู้เรื่องบทบาทของตนมากกว่านักเรียนในกรุงเทพมหานครทั้งนี้ เนื่องมาจากความเป็นอยู่ของนักเรียนในเขตการศึกษา 1 อยู่ในสภาพชุมชนที่กำลังพัฒนาเพราะจังหวัดในเขตการศึกษา 1 เป็นพื้นที่ในเขตพัฒนาของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ซึ่งดำเนินงานโดยให้ประชาชนในชุมชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนของตนเอง² ชีวิตประจำวันของนักเรียนในเขต

¹มารศรี รัตนกันทา, "ความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชน" หน้า 105.

²กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย สถิติผลการดำเนินงานพัฒนาชุมชนในระดับตำบลปีงบประมาณ 2522-2523 (อัครสำเนา)

การศึกษา 1 จึงอยู่ใกล้ชิดและมีส่วนรับรู้ เรื่องการพัฒนาชุมชนมากกว่า นักเรียนในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพราะผู้ที่มิพบทาทในการพัฒนาชุมชนนั้นคือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง ครูอาจารย์ ของนักเรียนเอง นอกจากนี้ยังมีสถาบันวัดและสถานที่ราชการซึ่งให้ความสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชนอย่างใกล้ชิด ซึ่งอิทธิพลของสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะสนใจในการเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาก็ขึ้นได้ ดังเช่น ผลการวิจัยของ สมหวัง กงพิพัฒน์¹ พบว่าสถานที่ตั้งของชุมชนต่างถิ่นประชาชนจะให้ความสนใจในการเรียนรู้ มีทัศนคติ และการให้ความร่วมมือที่แตกต่างกันในการพัฒนาชุมชนทั้งใน คำนเศรษฐกิจ สังคม ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาชุมชนอย่างชัดเจน ส่วนสภาพสังคม ในกรุงเทพมหานคร นั้นมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในค่านต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เป็นอันว่า คำนความปลอดภัยก็มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำหมู่บ้าน บริษัทห้างร้าน มีหน่วยงานรักษาความปลอดภัยของทางราชการ เช่น ตำรวจ กองกำลังรักษาพระนคร ให้การดูแลอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ในค่านการรักษาความสะอาด ก็มีพนักงานของกรุงเทพมหานครให้การบริการ ในค่านสุขภาพอนามัยก็มีโรงพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชน ตลอดจนคลินิกจำนวนมาก ซึ่งต่างกับเขตการศึกษา 1 ที่บุคคลในชุมชนจะคงเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันในเกือบทุกค่าน ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในเขตการศึกษา 1 จึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ซึ่งผิดกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในกรุงเทพมหานครที่ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีเวลาพบปะสังสรรค์ หรือสร้างความสนิทสนมช่วยเหลือกัน ทั้งนี้เพราะแต่ละคนต่างแข่งขันกันทำมาหากิน² จากเหตุผลของความแตกต่างดังกล่าว จึงอาจส่งผลให้นักเรียนในเขตการศึกษา 1 กับนักเรียนในกรุงเทพมหานคร มีความสนใจในการที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชน จากวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกัน

2.3 ค่านวัฒนธรรม ในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาคน ค่านการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับ

¹สมหวัง กงพิพัฒน์, "การพัฒนาชุมชนในอำเภอท่าแพสงแสดจังหวัดนครปฐม : ศึกษาเฉพาะกรณีความร่วมมือระหว่างราษฎรกับรัฐบาล" หน้า 114.

²เชิดชาย เหล้าหล้า, สังคมวิทยาชนบท (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, 2519), หน้า 25.

วัฒนธรรมและเผยแพร่ให้บุคคลในครอบครัวและชุมชนรับทราบ โดยเฉลี่ยรวมนักเรียนมีความคิดเห็นว่า ใ้คเรียนรูเกี่ยวกับบทบาทของตนอยู่ในระดับมาก แต่ส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม คำนการศึกษาคหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม และเผยแพร่ให้บุคคลในครอบครัวและในชุมชนทราบ โดยเฉลี่ยรวมนักเรียนมีความคิดเห็นว่าใ้คเรียนรูเกี่ยวกับบทบาทของตนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากการเรียนการสอนในเรื่องวัฒนธรรม ยังคงเน้นเนื้อหาสาระจากหนังสือเป็นสำคัญ และการเรียนการสอนก็มุ่งเน้นในเรื่องวัฒนธรรมของตัวบุคคลมากกว่า การที่จะฝึกหัดให้นักเรียนใ้คมีส่วนร่วมกับชุมชนในการประพฤติปฏิบัติอย่างแท้จริง นอกจากนี้สภาพภายในชุมชนก็ยังไม่เปิดโอกาสที่จะเอื้ออำนวยให้นักเรียนใ้คมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะคนทั่วไปถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพราะเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถมากกว่านักเรียนซึ่งยังมีประสบการณ์น้อย แต่อย่างไรก็ตามสังคมปัจจุบันอยู่ในสภาพที่กำลังพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นจึงควรที่จะใ้คเปิดโอกาสให้นักเรียนใ้คมีส่วนร่วมทำหน้าที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานที่ส่งเสริมพัฒนาอนุรักษ์วัฒนธรรมใ้คมากขึ้น ซึ่งงานวิจัยของวรลักษณ์ รัตติกาลชลากร ใ้คกล่าวว่ ครู สังคมศึกษาเสนอแนะในเรื่องการใ้คแหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอน โดยใ้คให้นักเรียนไปร่วมกิจกรรมของชุมชนที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ ความเหมาะสมใ้คมากที่สุด และควรไปร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาใ้คมากขึ้น และโรงเรียนควรสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับชุมชน เพราะนักเรียนใ้คคือผู้ที่จะต้องรับผิดชอบชุมชนและประเทศชาติ สืบต่อจากผู้ใหญ่ในโอกาสต่อไป และเมื่อถึงเวลานั้นจะใ้คเป็นผู้ที่มีความรู้ เจตคติ และทักษะอย่างเพียงพอใ้ครับผิดชอบงานใ้คอย่างเต็มที่

ผลรวมค่าเฉลี่ยมัชฌิมเลขคณิตของความคิดเห็นของนักเรียนในค่านวัฒนธรรมอยู่ในระดับมากแต่มีข้อนาสังเกตว่ส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาจึงควรจะใ้คเน้นให้นักเรียนใ้คเกิดการเรียนรูเกี่ยวกับบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนด้านวัฒนธรรมในส่วนที่เป็นการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใ้คมากขึ้น

จากผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรูเรื่องบทบาทของตนในการพัฒนา

วรลักษณ์ รัตติกาลชลากร, "การใ้คแหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" หน้า 122.

ชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาในค่านิยมธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ในกรุงเทพมหานคร กับเขตการศึกษา 1 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และมีดัชนีเลขคณิตของความ คิดเห็นของนักเรียนในเขตการศึกษา 1 มีค่าสูงกว่ามีดัชนีเลขคณิตของความ คิดเห็นของนักเรียน ในกรุงเทพมหานคร ในทุกส่วนของค่านิยมธรรม (ดูตารางที่ 30, 31, ประกอบ) โดยค่า มีดัชนีเลขคณิตของความ คิดเห็นของนักเรียนในกรุงเทพมหานครกับเขตการศึกษา 1 ในค่านิยมธรรม เท่ากับ 57.26 และ 58.99 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่านักเรียนในเขตการศึกษา 1 มีความคิดเห็นว่าได้รับความรู้ เจตคติ และทักษะจากการ เรียนรู้ เรื่องบทบาทของตนในการ พัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาค่านิยมธรรม มากกว่านักเรียนในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้อาจ มีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมในสังคมที่แตกต่างกัน ทำให้การเรียนรู้ เรื่องบทบาทของตนในการ พัฒนาชุมชน จากวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนในกรุงเทพมหานครกับเขตการศึกษา 1 แตกต่าง กันไปควย ทั้งนี้เพราะความเป็นอยู่ของนักเรียนในเขตการศึกษา 1 มีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรม ในเทศกาล งานพิธี ตามประเพณีต่าง ๆ มีโอกาสได้ร่วมมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ต่าง ๆ มาก เพราะอยู่ใกล้ชิดกับสถาบันวัดอันเป็นแหล่งวัฒนธรรมของชุมชน นอกจากนี้โรงเรียน ยัง เป็นแหล่งสำคัญของชุมชนในการให้ความร่วมมือกับวัดและประชาชนในชุมชน ดังนั้นครูและ นักเรียนจะมีโอกาสในการ เข้าร่วมจัดกิจกรรมของชุมชนทางค่านิยมธรรมไคมาก สำหรับ นักเรียนในกรุงเทพมหานครขึ้นโอกาสในการ เข้าร่วมจัดกิจกรรมของชุมชนมีน้อย ทั้งนี้เพราะ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับวัดและประชาชนในชุมชนเป็นไปอย่างผิวเผิน ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ ภิญญู คันทิทยคุปต์¹ พบว่านักเรียนมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงขึ้น เมื่อครูใช้ แหล่งความรู้ในชุมชนช่วยในการสอน ดังนั้นในการเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตน ในการพัฒนา ชุมชนค่านิยมธรรมของนักเรียนในเขตการศึกษา 1 จึงสามารถเรียนรู้ได้ดีกว่านักเรียนในกรุงเทพมหานคร

2.4 ค่านิยมธรรมเมืองการปกครอง ในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาคน ค่านิยมการศึกษาหา ความรู้ และเผยแพร่ความรู้ค่านิยมเมือง การปกครองให้บุคคลในครอบครัวและในชุมชนทราบ

¹ ภิญญู คันทิทยคุปต์, "การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์-มหาวิทยาลัย, 2514), หน้า 66.

โดยเฉลี่ยรวมนักเรียนมีความคิดเห็นว่าได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของคนอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณวิมล หนิมพานิช¹ ที่พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่ชอบศึกษาค้นคว้า และชอบการฟังอภิปรายเกี่ยวกับการเมืองมากกว่าอย่างอื่น ๆ และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงกมล วานิช² ที่พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สนใจเนื้อหาที่เรียนในวิชาหน้าที่พลเมืองทุกเรื่อง แต่เรื่องที่นักเรียนสนใจมากที่สุดคือ การปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่ในด้านการเรียนรู้ ด้านการเมืองการปกครองในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนี้ โดยเฉลี่ยรวมนักเรียนมีความคิดเห็นว่าได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของคนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากโอกาสที่นักเรียนจะได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมด้านการเมืองการปกครองมีน้อย ดังเช่น ลลิตนทร กิจจาธิการกุล³ กล่าวว่า ครูใช้วิธีสอนโดยมุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจในค่านี้อาชีวชาเพื่อเปิดโอกาสในการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นเท่านั้น ทำให้ขาดการกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ หาเหตุผลหรือ รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และไม่สัมพันธ์กับสภาพที่เป็นจริงของการเมืองการปกครองในสังคมที่กำลังดำเนินอยู่

ผลรวมค่ามัธยิมเลขคณิตของความคิดเห็นของนักเรียน ในด้านการเมืองการปกครองอยู่ในระดับปานกลาง โดยความคิดเห็นในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาคนอยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูสังคมศึกษายังไม่ได้มุ่ง เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของคนในส่วนที่เกี่ยวกับการ

¹วรณวิมล หนิมพานิช, "มโนทัศน์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาคศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), หน้า 108.

²ดวงกมล วานิช, "ความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสาธิตต่อการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาคศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 96.

³ลลิตนทร กิจจาธิการกุล, "ทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย" หน้า 109.

พัฒนาสิ่งแวดล้อมเท่าที่ควร โดยครูผู้สอนยังจัดให้นักเรียนได้ศึกษาและเข้าไปสัมพันธ์กับการ
 ดำเนินการทางด้านการเมืองการปกครองโดยครบน้อย เป็นต้นว่าการขอความร่วมมือกับหน่วย
 งานราชการในชุมชน หรือเชิญผู้นำชุมชนมาบรรยาย ตลอดจนให้นักเรียนได้เข้าไปเยี่ยมชม
 การทำงานของข้าราชการในบางโอกาส หรือการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมช่วย
 เหลือในการทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น การให้นักเรียนออกไปสำรวจความคิดเห็นของ
 ประชาชนในชุมชนด้วยการแจกแบบสอบถามที่เกี่ยวกับความต้องการของประชาชนในชุมชน
 เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาชุมชนต่อไป ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าถ้าได้ดำเนินการอย่างจริงจัง
 แล้ว นักเรียนจะได้รับการเรียนรู้ และแสดงบทบาทของตนในอันที่จะร่วมมือกันพัฒนาชุมชนด้าน
 การเมืองการปกครองได้ ซึ่งจะเป็นแนวทางอันหนึ่งที่จะส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ตัวครูสังคมศึกษาก็เป็นผู้ที่มี
 บทบาทและความสามารถในด้านการส่งเสริมการเมืองการปกครองให้ดีขึ้นได้ ดังเช่น
 สุปัตรา คล้ายคลุ้ม¹ ได้ทำการวิจัย พบว่า ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่สอนหรือแนะนำการใช้
 สิทธิในการเลือกตั้งแก่นักเรียนและคนอื่น ๆ อยู่ในเกณฑ์มาก ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าครูสังคมศึกษา
 จึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ เจตคติ และทักษะทางด้านการ
 เมืองการปกครองได้เป็นอย่างดี

จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องบทบาทของตนในการ
 พัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาในด้านการเมืองการปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม
 ในกรุงเทพมหานครกับเขตการศึกษา 1 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ
 มัชฌิมเลขคณิตของความคิดเห็นของนักเรียนในเขตการศึกษา 1 มีค่าสูงกว่ามัชฌิมเลขคณิตของ
 ความคิดเห็นของนักเรียนในกรุงเทพมหานครในทุกส่วน (ดูตารางที่ 32, 33 ประกอบ) โดย
 ค่ามัชฌิมเลขคณิตของความคิดเห็นของนักเรียนในกรุงเทพมหานครกับเขตการศึกษา 1 ในด้าน
 การเมืองการปกครองเท่ากับ 63.01 และ 64.89 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่านักเรียนใน

¹สุปัตรา คล้ายคลุ้ม, "ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาคศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520) หน้า จ.

เขตการศึกษา 1 มีความคิดเห็นว่าได้รับความรู้ เจตคติ และทักษะจากการเรียนรู้เรื่องบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาค้นการเมืองการปกครองมากกว่านักเรียนในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากการที่นักเรียนในเขตการศึกษา 1 มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับหน่วยงานการปกครองของชุมชนมากกว่านักเรียนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นสังคมที่มีความสลับซับซ้อนกว่า จึงทำให้นักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้จากหน่วยงานที่ใกล้ชิด เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน-สมาชิกตำบล สมาชิกสภาจังหวัด มากกว่านักเรียนในกรุงเทพมหานคร ควบคู่เหตุผลดังกล่าวจึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนในเขตการศึกษา 1 คิดว่าได้รับความรู้ เจตคติ และทักษะในการเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษามากกว่านักเรียนในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพราะมีความสัมพันธ์กับงานการปกครองใกล้ชิดกับแหล่งความรู้ในชุมชนมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แพทริเซีย เอลลิส เบเกอร์¹ (Patricia Ellis Baker) ที่พบว่าการศึกษาที่นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนจะทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับชุมชนของเขา เกี่ยวกับกฎหมายและสิ่งแวดล้อมทางการเมืองการปกครองมากขึ้นและละเอียดอ่อนขึ้น

3. จากข้อเสนอแนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามทั้งในกรุงเทพมหานคร และเขตการศึกษา 1 นั้น ส่วนใหญ่นักเรียนเสนอแนะให้จัดการเรียนการสอนโดยตรงในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน นักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงวิธีการ บทบาท และหน้าที่ของตนในการพัฒนาชุมชน นับเป็นข้อเสนอแนะที่น่าสนใจมากเพราะ หลักสูตรวิชาสังคมศึกษาปัจจุบันนี้ การเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาชุมชนโดยตรงนั้นยังไม่มี นอกจากจะมีเนื้อหาแทรกอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของเรื่องเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองการปกครอง และในกลุ่มวิชาเลือกก็ไม่ได้จัดไว้ ดังนั้นจึงควรอย่างยิ่งที่จะนำเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนมาทำการเรียนการสอนโดยตรง เพราะประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา ประชาชนควรมีความรู้

¹ Patricia Ellis Baker, "The Effects of A Community Resource Based Law Curriculum Upon the Attitude and Knowledge of Senior High Social School Studies Students," Dissertation Abstracts International 36 (December 1975):

ถึงวิธีการพัฒนาชุมชน บทบาทและหน้าที่ของคนที่สนใจในการให้ความร่วมมือกับประชาชนและเจ้าหน้าที่ในชุมชน ซึ่งการศึกษานี้มีส่วนอย่างมากในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ดังที่ บุญเลิศ นาคแก้ว¹ กล่าวว่า การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนและจะช่วยให้สมาชิกในชุมชนได้รับประโยชน์ดังนี้

-ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชั้นความรู้ ทักษะ และทักษะเพื่อเพิ่มความสามารถให้แก่ประชาชน ได้แก้ปัญหาในชีวิต และมีความพร้อมที่จะสนับสนุนการพัฒนาค้นคว้า ๆ ควบคู่กันไปด้วย

-เตรียมประชาชนทั้งในชนบท และในเมือง ให้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน

-ช่วยเหลือฝึกฝนให้ประชาชนมีความรู้ สามารถร่วมกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา และเพิ่มเติมขีดความสามารถของประชาชน ให้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนายิ่งขึ้น

นอกจากนี้ครูถือเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีคุณภาพในการที่จะไปดำเนินการพัฒนาชุมชนของตน โดย สุจริต เพียรชอบ² กล่าวว่า บทบาทของครูในการพัฒนาประเทศนั้นกระทำได้โดยพัฒนานักเรียนดังนี้

-พัฒนาให้เป็นผู้มีสติปัญญาสูงขึ้น มีความรอบรู้ในสรรพวิทยาการต่าง ๆ

-จัดสร้างสถานการณต่าง ๆ ที่จะเอื้ออำนวยให้นักเรียนรู้จักคิด มีเหตุผล จะพูดจะทำ หรือจะคิดอะไรมักจะใช้วิธีการอนุมานประกอบเสมอ

-พยายามปลูกฝังลักษณะนิสัยสำคัญ ๆ ให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน เช่น ความตรงต่อเวลา การเป็นคนที่ทำอะไรอย่างจริงจังไม่เหลวไหล ความขยันหมั่นเพียร มานะ อุตสาหะ การทำงานหนัก ความรักงาน

-การปลูกฝังค่านิยมและมโนทัศน์ที่ถูกต้องให้กับนักเรียน

-การปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียน

¹บุญเลิศ นาคแก้ว, "การศึกษากับงานพัฒนาชุมชน," วารสารพัฒนาชุมชน : 39.

²สุจริต เพียรชอบ, "บทบาทของครูในการพัฒนาประเทศ," วารสารครูศาสตร์

เห็นได้ว่า การเรียนการสอนนั้นมีบทบาทอยู่มากในการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิชาสังคมศึกษา ซึ่งเป็นวิชาที่มีเนื้อหาที่จะให้ความรู้ เจตคติ และทักษะในการเรียนรู้ เรื่องบทบาทของคนในการพัฒนาชุมชน แก่ผู้เรียนนั้น ควรจะได้มีการส่งเสริมและดำเนินการ ให้เอื้ออำนวยต่อผู้เรียนให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ เรื่องบทบาทของคนในการพัฒนาชุมชนต่อไป

การที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงบทบาทของคนในการพัฒนาชุมชนมากขึ้นเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับทางโรงเรียนโดยเฉพาะครูและผู้บริหารโรงเรียนจะต้องตระหนักในเรื่องของกระบวนการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายในทางที่ว่าเมื่อนักเรียนจบการศึกษาแล้ว สามารถที่จะนำเอาความรู้ที่ได้นั้น ๆ ไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันได้ มิใช่เรียนเพื่อสอบเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศของเราเป็นประเทศกำลังพัฒนา ประชาชนทุกคนควรมีจิตใจมุ่งมั่น แน่วแน่ ที่จะร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติให้ก้าวหน้า ในกรณีนี้ การให้การศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักบทบาทของคนในการพัฒนาชุมชนถือว่าสำคัญที่สุด เพราะเป็นการพัฒนาคนเพื่อไปพัฒนาสิ่งแวดล้อมอีกต่อหนึ่ง ดังนั้นทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา จึงควรจะได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว และช่วยกันเร่งส่งเสริม ปรับปรุง และสร้างสรรค์ความรู้ เจตคติ และทักษะให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากวิชาสังคมศึกษา ไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาตนเองและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. กระทรวงศึกษาธิการ

1.1 ผู้จัดทำหลักสูตร

- 1.1.1 ควรจัดเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาชุมชนไว้ในหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาโดยตรง
- 1.1.2 ควรสอดแทรกแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนไว้ในวิชาต่าง ๆ เช่น วิชาสุขศึกษา พลศึกษา ฯลฯ ตามความเหมาะสมในวิชานั้น ๆ
- 1.1.3 การจัดทำหลักสูตรที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ควรจัดทำทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน ทั้งหลักสูตรระยะสั้น และหลักสูตรระยะยาว
- 1.1.4 การจัดเนื้อหาในหลักสูตรที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนควรให้แต่ละกลุ่มโรงเรียนร่วมจัดทำเนื้อหาที่เกี่ยวกับปัญหาหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชุมชนของตน
- 1.1.5 การจัดทำหลักสูตรควรร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งของรัฐ

และเอกชน ควรรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย เช่น พัฒนาการประจำอำเภอ หรือประจำหมู่บ้าน นักสังคมสงเคราะห์ พระภิกษุ หรือผู้ที่บุคคลในชุมชนนับถือ ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อจะได้นำข้อเท็จจริงจากชุมชนมาใช้เป็นพื้นฐานของหลักสูตร

1.1.6 หลักสูตรที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ควรจะยืดหยุ่นได้ตามสภาพแวดล้อมและความเหมาะสมของแต่ละชุมชน

1.1.7 หลักสูตรควรเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติให้มาก

1.2 ผู้บริหารโรงเรียน

1.2.1 ควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนให้มาก โดยการให้ความร่วมมือช่วยเหลือในเรื่องของการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

1.2.2 ควรส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของครูและนักเรียนในส่วนที่จะเป็นประโยชน์แก่ชุมชนให้ครูและนักเรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน เพื่อจะได้รับบทบาทของตนเองมากขึ้น

1.3 ครูสังคมศึกษา

1.3.1 ครูสังคมศึกษาควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาชุมชน ให้เข้าใจแจ่มชัด โดยการเข้ารับการอบรม หรือศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ

1.3.2 ครูสังคมศึกษา ควรเป็นบุคคลที่สนใจใฝ่หาความรู้ ตลอดจนศึกษาเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชุมชน และประเทศชาติอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อจะได้มีความรู้ ความเข้าใจสภาพของชุมชน และสังคมอย่างแท้จริง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนต่อไป

1.3.3 ครูสังคมศึกษาควรนำเนื้อหาที่เกี่ยวกับปัญหา หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชุมชนมาประกอบการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนทราบความเป็นไปในชุมชน และหาทางช่วยเหลือแก้ไขปัญหานั้น ๆ

1.3.4 ครูสังคมศึกษาควรนำวิธีการสอนแบบอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการบรรยาย เช่น การสอนแบบสืบสอบ การสอนแบบแก้ปัญหา ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักคิด วิเคราะห์ ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

1.3.5 ครูสังคมศึกษาควรใช้แหล่งวิชาการในชุมชนประกอบการเรียนการสอนให้มากขึ้น

1.3.6 ในการเรียนการสอน ครูสังคมศึกษาควรนำนักเรียนไปปฏิบัติ

กิจกรรมจริงในชุมชนของคนวัย เช่น ในวันสำคัญต่าง ๆ ครูควรให้นักเรียนได้มีกิจกรรมในการพัฒนาสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน เช่น วัด โรงเรียน โรงพยาบาล ฯลฯ

1.3.7 การสอนของครูสังคมศึกษา ควรชี้แนะให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของการพัฒนาชุมชน ตลอดจนการเน้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

1.3.8 การเรียนการสอนครูสังคมศึกษา ควรเน้นในเรื่องที่ให้นักเรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนไปประพฤติปฏิบัติได้จริงในชุมชนของตน

1.3.9 ครูสังคมศึกษา ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีส่วนติดต่อสัมพันธ์กับหน่วยงานพัฒนาชุมชนในชุมชนที่ตนอยู่อาศัย

1.3.10 ครูสังคมศึกษาควรติดต่อยุบรวมมือกับหน่วยงานพัฒนาชุมชน เพื่อหาทางร่วมมือช่วยเหลือกันพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้าขึ้น

1.3.11 ครูสังคมศึกษาทำตัวเป็นตัวอย่างแก่นักเรียนด้วยการเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชนในทุกเรื่องที่สามารถทำได้ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนตลอดจนผู้ปกครองทำตาม

1.4 นักเรียน

1.4.1 ควรติดตามความเคลื่อนไหวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชุมชนอย่างใกล้ชิด

1.4.2 ควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องวิธีการ และการให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน

1.4.3 ควรเสียสละ และให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล และหน่วยงานในชุมชน ในการร่วมกันพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ของชุมชนที่เจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานเหล่านั้นจัดขึ้น

1.4.4 ควรถือเป็นหน้าที่ และความรับผิดชอบของคนในอันที่จะช่วยกันพัฒนาชุมชนของตนให้เจริญก้าวหน้าขึ้น

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1 กรมการพัฒนาชุมชน

2.1.1 ควรร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการในการจัดอบรมครูให้มีความรู้ความสามารถในเรื่องการพัฒนาชุมชน

2.1.2 ควรจัดเอกสาร เผยแพร่ผลงาน และแนวคิดใหม่ ๆ ในการพัฒนาชุมชนให้แก่โรงเรียนและห้องสมุดต่าง ๆ

2.1.3 ควรจัดเจ้าหน้าที่และวิทยากรไปบรรยายให้ครูและนักเรียนทราบถึงวิธีการ และกิจกรรมในการพัฒนาชุมชน

2.1.4 ควรร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการในการจัดเนื้อหาการพัฒนาชุมชนให้นักเรียนและผู้สนใจได้ศึกษาค้นคว้า

2.1.5 ควรจัดหน่วยงานที่ให้บริการทางด้านความรู้และอุปกรณ์ในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนไว้บริการครูนักเรียนและผู้สนใจ

2.2 หน่วยงานพัฒนาชุมชนจังหวัด อำเภอบ้านคา

2.2.1 ควรเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียน เข้าชมการทำงานของเจ้าหน้าที่ทั้งในและนอกสถานที่

2.2.2 ในการจัดการประชุมเกี่ยวกับนโยบาย และการดำเนินการพัฒนาชุมชน ควรให้ครูได้มีโอกาสร่วมประชุมและเสนอข้อคิดเห็น

2.2.3 ในการประชุมเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าฟังการประชุม

2.2.4 ควรทำการประชาสัมพันธ์ให้ครู นักเรียน และประชาชนเห็นความสำคัญของการพัฒนาชุมชน โดยอาจผ่านทางวิทยุ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

2.2.5 ควรจัดเอกสารเผยแพร่ความรู้ ที่เกี่ยวกับผลการดำเนินงานพัฒนาชุมชนของหน่วยงานให้ครูนักเรียนและประชาชนในชุมชนได้ทราบ

2.2.6 ควรจัดวิทยากรไปบรรยายให้ครูและนักเรียนได้รู้ถึงวิธีการดำเนินงานพัฒนาชุมชนและ โครงการต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในชุมชน

2.2.7 ควรร่วมมือกับทางโรงเรียน ให้ครูและนักเรียนได้มีโอกาสร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน เช่น การพัฒนาสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน

2.2.8 ควรทำการวิจัยถึงความต้องการของชุมชนที่คนจะทำการพัฒนา โดยอาจแจกแบบสอบถามหรือใช้การสัมภาษณ์ อาจขอความร่วมมือจากครูช่วยในการทำวิจัย

ทั้งนี้เพราะ ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะให้การเคารพและเชื่อถือครู ดังนั้นการให้ความร่วมมือในการทำวิจัยย่อมทำได้ง่ายและสะดวก

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป

- 3.1 ศึกษาว่านักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษา ด้วยการทดสอบระดับความรู้ของนักเรียนว่ามีมากน้อยเพียงใด
- 3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างในค่านิยมของนักเรียนว่ามีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ เรื่องบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาหรือไม่
- 3.3 ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้บทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตการศึกษาอื่น ๆ
- 3.4 ศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาถึงการเรียนการสอนที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
- 3.5 ศึกษาว่าครูสังคมศึกษาใช้วิธีการใดบ้างในการสอนเพื่อพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องบทบาทของนักเรียนในการพัฒนาชุมชน
- 3.6 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของนักเรียนและ ผู้ปกครองกับการเรียนรู้เรื่องบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย